

TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ (TYYÇ)

UYUMU VE MÜFREDAT REVİZYONU KILAVUZU

Afyonkarahisar 2021

İÇİNDEKİLER

İçindekiler.....	2
Giriş.....	3
Yükseköğretim Kanununun TYYÇ Uyumu ve Müfredatla İlgili Hükümleri	4
Genel Hatlarıyla Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi.....	5
Birimler Tarafından Yapılacak Çalışmalar	10
Müfredat Revizyonu İlkeleri	11
Ders Öğrenme Çıktıları/Kazanımları	14
Ders Öğrenme Çıktıları/Kazanımları ile Program Yeterliliklerinin/Çıktılarının İlişkilendirilmesi.....	19
Dersler ile Program Yeterliliklerinin/Çıktılarının İlişkilendirilmesi.....	20
Avrupa Kredi Transfer Sistemi (Akts) Kredisi Hesabı	21
Kaynakça.....	23

GİRİŞ

Avrupa’da “Bologna Süreci”ne üye 45 ülke için geliştirilen “Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (QF-EHEA)” ile Avrupa Birliği’ne üye 27 ülke için tasarlanan “Avrupa Yaşam Boyu Öğrenim Yeterlilikler Çerçevesi (EQF/LLL)” olmak üzere iki ayrı yeterlilikler çerçevesi mevcuttur. “Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi”nde öğrenme çıktıları, sadece yükseköğretimin her kademesi için tanımlanmış iken “Avrupa Yaşam Boyu Öğrenim Yeterlilikler Çerçevesi”, “bireyin öğrenim çıktılarının değerlendirilip eğitim ve öğrenimindeki bir sonraki düzeye devamını sağlayacak, örgün (formal), yaygın (nonformal) ve resmi olmayan (informal) her türlü ilk, orta ve yükseköğretim düzeylerinde akademik ve mesleki eğitim, çıraklık eğitimi sonunda elde edilen yeterlilikleri de içine alacak biçimde tasarlanmıştır”. “Avrupa Yaşam Boyu Öğrenim Yeterlilikler Çerçevesi”ndeki tanım ve kavramlar, daha genel iken “Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi”ndeki tanımlayıcılar daha özeldir. 2001 yılında aralarına Türkiye’nin de katıldığı “Bologna Süreci”ne üye ülkelerin yükseköğretim sistemlerinde şeffaflık, tanınma ve hareketliliği artırma amacıyla Avrupa Birliği’nin 2000 yılında yayımladığı Lizbon Stratejisi ile “Bologna Süreci”nin hedefleri doğrultusunda “**yükseköğretim alanında ulusal yeterlilikler çerçevesi geliştirme**”yi taahhüt ettikleri bilinmektedir. **Ulusal yeterlilikler çerçevesi (UYÇ)**, “ülkelerin toplumsal, kültürel ve ekonomik gerçeklerine en yakın tanımları ve yaklaşımları içeren, ülkelerin yükseköğretim kurumları tarafından kabul gören ve uygulanabilen, ulusal ve uluslararası paydaşlarca tanınan ve ilişkilendirilebilen derecelerin verilebileceği bir sistemdir”. Bu sistem aracılığıyla, yükseköğretim alanındaki tüm yeterlilikler ile öğrenme kazanımları açıklanabilir ve tutarlı bir biçimde birbirleriyle ilişkilendirilebilir. Yükseköğretim alanında **yeterlilik**, herhangi bir yükseköğretim derecesini (ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora) başarı ile tamamlayan bir kişinin **neleri bilebileceği, neleri yapabileceği ve nelere yetkin olacağı** anlamına gelir. Yeterliliklerin kazanılıp kazanılmadığı, her ders/modül sırasında ve sonunda uygun ve objektif yöntemlerle “**öğrenme çıktıları**” olarak ölçülür.

Türkiye’de yükseköğretimde UYÇ, başka bir deyişle, Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) oluşturulmasına ilişkin ilk çalışmalara, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından 28.04.2006 tarih ve 2006/8 sayılı YÖK Başkanlığı Kararı ile başlanmış, çalışmaların Bologna Yeterlilikler Çalışma Grubu tarafından belirlenen 11 aşamaya göre oluşturulan çalışma takvimi takip edilerek 2010 (en geç 2012) yılına kadar tamamlanması amaçlanmıştır. Yükseköğretimin tüm iç ve dış paydaşlarını yapılan çalışmalara ilişkin bilgilendirmek amacıyla TYYÇ Web sayfası (<http://tyyc.yok.gov.tr/>), 2010 yılı içerisinde oluşturulmuş ve kullanıma açılmıştır.

Afyon Kocatepe Üniversitesi’nde 2010-2011 öğretim yılında başlatılan “Eğitim Rehberi” çalışmaları ile lisans programlarının bilgi paketleri büyük oranda hazırlanmıştır.

Ancak müfredat revizyonu yapılmadığından bazı programlar için değişiklikler talep edilmiş, bu taleplere, işlemlerin üniversite genelinde uyum ve bütünlük içinde yürütülmesi amacıyla, 2011-2012 öğretim yılından itibaren cevap verilmiştir. 2011 yılından günümüze kadar yürütülen tüm programlar, TYYÇ ile uyumlu olacak şekilde gözden geçirilmektedir.

Bu çerçevede, bu kılavuz, Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesindeki tüm enstitü, fakülte, yüksekokul, konservatuvar ve meslek yüksekokullarındaki mevcut ve açılması planlanan programların eğitim amaçlarının, hedeflerinin, yeterliliklerinin, ders planlarının, derslerinin ve derslerin içeriklerinin TYYÇ ile uyumlu olacak şekilde revize edilmesine rehberlik etmek amacıyla hazırlanmıştır.

YÜKSEKÖĞRETİM KANUNUNUN TYYÇ UYUMU VE MÜFREDATLA İLGİLİ HÜKÜMLERİ

Başlığı “Öğretim süresi” iken 13.2.2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 171. maddesiyle metne işlendiği şekilde, “Diploma alma, ders kredilerinin hesaplanması, öğrencilik haklarından yararlanma ve sınavlar:” olarak değiştirilen 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 44. maddesinin TYYÇ uyumu ve müfredatla ilgili hükümleri aşağıda sunulmuştur:

a. Yükseköğretim kurumlarının önlisans, lisans ve lisansüstü düzeyindeki diploma programlarına kayıtlı öğrenciler, bu madde hükümlerine göre belirlenen ders kredileri ve diğer yükümlülükleri başarı ile tamamlamaları halinde; önlisans, lisans, yüksek lisans veya doktora diploması alır. **Ders kredileri, Yükseköğretim Kurulunca ilgili programın yer aldığı diploma düzeyi ve alan için yükseköğretim yeterlilikler çerçevesine göre belirlenen kredi aralığı ve öğrencilerin çalışma saati göz önünde tutularak yükseköğretim kurumlarının senatoları tarafından belirlenir. İlgili diploma programını bitiren öğrencinin kazanacağı bilgi, beceri ve yetkinliklere o dersin katkısını ifade eden öğrenim kazanımları ile açıkça belirlenmiş teorik veya uygulamalı ders saatleri ve öğrenciler için öngörülen diğer faaliyetler için gerekli çalışma saatleri de göz önünde bulundurularak yükseköğretim kurumlarının senatoları tarafından belirlenen ilkeler çerçevesinde ders kredileri hesaplanır.**

b. Yükseköğretim kurumlarında, öğretim faaliyetlerinin üç dönemi aşmamak üzere yıl içinde kaç döneme ayrılarak sürdürüleceği; her bir dönemde alınması gereken asgari ve azami kredi miktarları; **her bir diploma programının diplomayı almayı hak eden kişiye kazandıracığı bilgi, beceri ve yetkinliklerin neler olacağı ve bunların ölçme ve değerlendirmelerinin nasıl yapılacağı;** hazırlık sınıfı veya başka yollarla yabancı dil yeterliliğinin nasıl kazandırılacağı ve yabancı dil bilgi düzeyinin nasıl ölçüleceği; kayıt, devam, uygulama, tez ve teorik ders içerikleri, ön şartlı dersler, sınav çeşitleri ve bunların ders başarı

notuna katkısı; **öğrencilerin mezuniyet sonrası istihdamına ilişkin olarak bilgi, görüş ve tecrübelerine ihtiyaç duyulan kişileri ifade eden dış paydaşların diploma programlarına ilişkin değerlendirmelerinin alınması; diğer yurt içi ve yurt dışı yükseköğretim kurumlarından alınan derslerin kredilerinin intibakının sağlanması; ilgili programın tamamlanmasına yönelik önceden kazanılmış yeterliliklerin tanınması;** farklı diploma programlarından bazı derslerin alınmasıyla yandal veya çift anadal yapılması; diploma alınabilmesi için, uygulama, teorik, uzaktan veya açıköğretim özellikleri ile eğitim-öğretimin devamına ilişkin diğer hususlar, Yükseköğretim Kurulunun bu konularda belirlediği temel ilkelere uygun olarak **yükseköğretim kurumları senatoları tarafından belirlenir.**

GENEL HATLARIYLA TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ

Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ), herhangi bir yükseköğretim derecesini (ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora) başarı ile tamamlayan bir kişinin, genel hatlarıyla, aşağıda listelenen bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip olmasını öngörmektedir. Aşağıda öğretim düzeyleri (ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora) itibari ile Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikleri sunulmuştur:

TYYÇ 5. Düzey (Ön Lisans Eğitimi) Yeterlilikleri (<http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=32>)

1. Ortaöğretim düzeyinde kazanılan yeterliliklere dayalı olarak alanındaki güncel bilgileri içeren ders kitapları, uygulama araç-gereçleri ve diğer kaynaklarla desteklenen temel düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgilere sahip olma.
2. Alanında edindiği temel düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri aynı alanda bir ileri eğitim düzeyinde veya aynı düzeydeki bir alanda kullanabilme becerileri kazanma.
3. Alanında edindiği temel düzeydeki bilgi ve becerileri kullanarak, verileri yorumlayabilme ve değerlendirebilme, sorunları tanımlayabilme, analiz edebilme, kanıtlara dayalı çözüm önerileri geliştirebilme.
4. Alanı ile ilgili temel düzeydeki bir çalışmayı bağımsız olarak yürütebilme.
5. Alanı ile ilgili uygulamalarda karşılaşılan ve öngörülemeyen karmaşık sorunları çözmek için ekip üyesi olarak sorumluluk alabilme.
6. Sorumluluğu altında çalışanların bir proje çerçevesinde gelişimlerine yönelik etkinlikleri yürütebilme.
7. Alanında edindiği temel düzeydeki bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilme, öğrenme gereksinimlerini belirleyebilme ve karşılayabilme.

8. Öğrenimini aynı alanda bir ileri eğitim düzeyine veya aynı düzeydeki bir mesleğe yönlendirebilme.
9. Yaşam boyu öğrenme bilinci kazanmış olma.
10. Alanı ile ilgili konularda sahip olduğu temel bilgi ve beceriler düzeyinde düşüncelerini yazılı ve sözlü iletişim yoluyla aktarabilme.
11. Alanı ile ilgili konularda düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini uzman olan ve olmayan kişilerle paylaşabilme.
12. Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü A2 Genel Düzeyi'nde kullanarak alanındaki bilgileri izleyebilme ve meslektaşları ile iletişim kurabilme.
13. Alanının gerektirdiği en az Avrupa Bilgisayar Kullanma Lisansı Temel Düzeyinde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanabilme.

TYYC 6. Düzey (Lisans Eğitimi) Yeterlilikleri (<http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=33>)

1. Alanındaki güncel bilgileri içeren ders kitapları, uygulama araç-gereçleri ve diğer kaynaklarla desteklenen ileri düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgilere sahip olma.
2. Alanında edindiği ileri düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri kullanabilme.
3. Alanında edindiği ileri düzeydeki bilgi ve becerileri kullanarak verileri yorumlayabilme ve değerlendirebilme, sorunları tanımlayabilme, analiz edebilme, araştırmalara ve kanıtlara dayalı çözüm önerileri geliştirebilme.
4. Alanı ile ilgili ileri düzeydeki bir çalışmayı bağımsız olarak yürütebilme.
5. Alanı ile ilgili uygulamalarda karşılaşılan ve öngörülemeyen karmaşık sorunları çözmek için bireysel ve ekip üyesi olarak sorumluluk alabilme.
6. Sorumluluğu altında çalışanların bir proje çerçevesinde gelişimlerine yönelik etkinlikleri planlayabilme ve yönetebilme.
7. Alanında edindiği ileri düzeydeki bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilme.
8. Öğrenme gereksinimlerini belirleyebilme ve öğrenmesini yönlendirebilme.
9. Yaşam boyu öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirebilme.
10. Alanı ile ilgili konularda ilgili kişi ve kurumları bilgilendirebilme; düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini yazılı ve sözlü olarak aktarabilme.
11. Alanı ile ilgili konularda düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini nicel ve nitel verilerle destekleyerek uzman olan ve olmayan kişilerle paylaşabilme.
12. Toplumsal sorumluluk bilinci ile yaşadığı sosyal çevre için proje ve etkinlikler düzenleyebilme ve bunları uygulayabilme.

13. Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü B1 Genel Düzeyi'nde kullanarak alanındaki bilgileri izleyebilme ve meslektaşları ile iletişim kurabilme.
14. Alanının gerektirdiği en az Avrupa Bilgisayar Kullanma Lisansı İleri Düzeyinde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanabilme.

TYYC 7. Düzey (Yüksek Lisans Eğitimi) Yeterlilikleri (<http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=34>)

1. Lisans düzeyi yeterliliklerine dayalı olarak, aynı veya farklı bir alanda bilgilerini uzmanlık düzeyinde geliştirebilme ve derinleştirebilme.
2. Alanının ilişkili olduğu disiplinler arası etkileşimi kavrayabilme.
3. Alanında edindiği uzmanlık düzeyindeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri kullanabilme.
4. Alanında edindiği bilgileri farklı disiplin alanlarından gelen bilgilerle bütünleştirerek yorumlayabilme ve yeni bilgiler oluşturabilme.
5. Alanı ile ilgili karşılaşılan sorunları araştırma yöntemlerini kullanarak çözümleyebilme.
6. Alanı ile ilgili uzmanlık gerektiren bir çalışmayı bağımsız olarak yürütebilme.
7. Alanı ile ilgili uygulamalarda karşılaşılan ve öngörülemeyen karmaşık sorunların çözümü için yeni stratejik yaklaşımlar geliştirebilme ve sorumluluk alarak çözüm üretebilme.
8. Alanı ile ilgili sorunların çözümlenmesini gerektiren ortamlarda liderlik yapabilme.
9. Alanında edindiği uzmanlık düzeyindeki bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilme ve öğrenmesini yönlendirebilme.
10. Alanındaki güncel gelişmeleri ve kendi çalışmalarını, nicel ve nitel veriler ile destekleyerek alanındaki ve alan dışındaki gruplara, yazılı, sözlü ve görsel olarak sistemli biçimde aktarabilme.
11. Sosyal ilişkileri ve bu ilişkileri yönlendiren normları eleştirel bir bakış açısıyla incelemeyebilme, geliştirebilme ve gerektiğinde değiştirmek üzere harekete geçebilme.
12. Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü B2 Genel Düzeyi'nde kullanarak sözlü ve yazılı iletişim kurabilme.
13. Alanının gerektirdiği düzeyde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini ileri düzeyde kullanabilme.
14. Alanı ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, uygulanması ve duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik değerleri gözeterek

denetleyebilme ve bu değerleri öğretebilme.

15. Alanı ile ilgili konularda strateji, politika ve uygulama planları geliştirebilme ve elde edilen sonuçları, kalite süreçleri çerçevesinde değerlendirebilme.
16. Alanında özümstedikleri bilgiyi, problem çözme ve/veya uygulama becerilerini, disiplinlerarası çalışmalarda kullanabilme.

TYYC 8. Düzey (Doktora Eğitimi) Yeterlilikleri (<http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=35>)

1. Yüksek lisans yeterliliklerine dayalı olarak alanındaki güncel ve ileri düzeydeki bilgileri özgün düşünce ve/veya araştırma ile uzmanlık düzeyinde geliştirebilme, derinleştirebilme ve alanına yenilik getirecek özgün tanımlara ulaşabilme.
2. Alanının ilişkili olduğu disiplinler arası etkileşimi kavrayabilme; yeni ve karmaşık fikirleri analiz, sentez ve değerlendirmede uzmanlık gerektiren bilgileri kullanarak özgün sonuçlara ulaşabilme.
3. Alanındaki yeni bilgileri sistematik bir yaklaşımla değerlendirebilme ve kullanabilme.
4. Alanına yenilik getiren, yeni bir düşünce, yöntem, tasarım ve/veya uygulama geliştirebilme ya da bilinen bir düşünce, yöntem, tasarım ve/veya uygulamayı farklı bir alana uygulayabilme, özgün bir konuyu araştırabilme, kavrayabilme, tasarlayabilme, uyarlayabilme ve uygulayabilme.
5. Yeni ve karmaşık düşüncelerin eleştirel analizini, sentezini ve değerlendirmesini yapabilme.
6. Alanı ile ilgili çalışmalarda araştırma yöntemlerini kullanabilmede üst düzey beceriler kazanmış olma.
7. Alanına yenilik getiren, yeni bir düşünce, yöntem, tasarım ve/veya uygulama geliştiren ya da bilinen bir düşünce, yöntem, tasarım ve/veya uygulamayı farklı bir alana uygulayan özgün bir çalışmayı bağımsız olarak gerçekteştirerek alanındaki ilerlemeye katkıda bulunabilme.
8. Alanı ile ilgili en az bir bilimsel makaleyi ulusal ve/veya uluslararası hakemli dergilerde yayınlayarak ve/veya özgün bir yapıt üreterek ya da yorumlayarak alanındaki bilginin sınırlarını genişletebilme.
9. Özgün ve disiplinlerarası sorunların çözümlenmesini gerektiren ortamlarda liderlik yapabilme.
10. Yaratıcı ve eleştirel düşünme, sorun çözme ve karar verme gibi üst düzey zihinsel süreçleri kullanarak alanı ile ilgili yeni düşünce ve yöntemler geliştirebilme.
11. Sosyal ilişkileri ve bu ilişkileri yönlendiren normları eleştirel bir bakış açısıyla

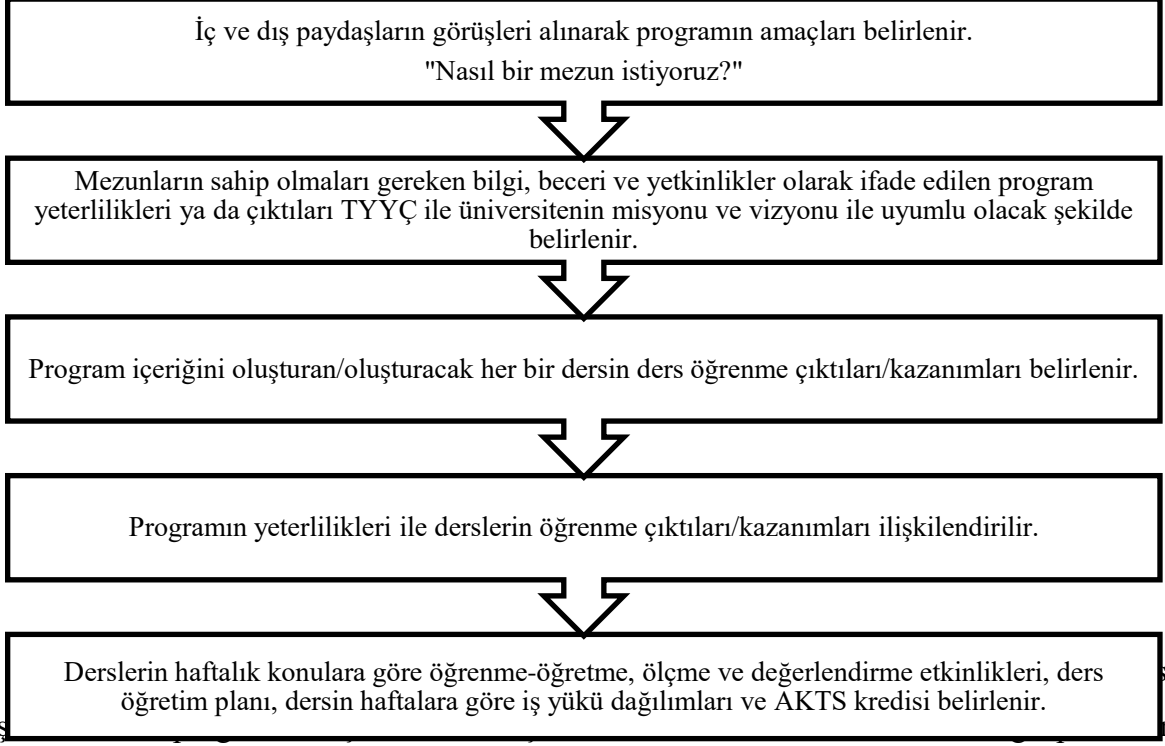
- inceleyebilme, geliştirebilme ve gerektiğinde değiştirmeye yönelik eylemleri yönetebilme.
12. Uzman kişiler ile alanındaki konuların tartişılmasında özgün görüşlerini savunabilme ve alanındaki yetkinliğini gösteren etkili bir iletişim kurabilme.
  13. Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü C1 Genel Düzeyi'nde kullanarak ileri düzeyde yazılı, sözlü ve görsel iletişim kurabilme ve tartişabilme.
  14. Alanındaki bilimsel, teknolojik, sosyal veya kültürel ilerlemeleri tanıtarak, yaşadığı toplumun bilgi toplumu olma ve bunu sürdürebilme sürecine katkıda bulunabilme.
  15. Alanı ile ilgili karşılaşılan sorunların üzümünde stratejik karar verme süreçlerini kullanarak işlevsel etkileşim kurabilme.
  16. Alanı ile ilgili konularda karşılaşılan toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların zmne katkıda bulunabilme ve bu değerlerin gelişimini destekleyebilme.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda niversitemiz bünyesinde, mevcut ve açılması planlanan ön lisans programlarının yeterliliklerinin (program ıktılarının **TYYÇ 5. Düzey (n Lisans Eğitimi) Yeterlilikleri**, lisans programlarının yeterliliklerinin **TYYÇ 6. Düzey (Lisans Eğitimi) Yeterlilikleri**, yüksek lisans programlarının yeterliliklerinin **TYYÇ 7. Düzey (Yüksek Lisans Eğitimi) Yeterlilikleri**, doktora programlarının yeterliliklerinin **TYYÇ 8. Düzey (Doktora Eğitimi) Yeterlilikleri** ile uyumlu ve sayısı **en az 10, en fazla 15 olacak şekilde** belirlenmesi/revize edilmesi gerekmektedir.

Mevcut ve açılması planlanan ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının akademik ve mesleki ağırlıklı temel alan (ğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri, Sanat, Beşeri Bilimler, Sosyal ve Davranış Bilimleri, Gazetecilik ve Enformasyon, İşletme ve Yönetim Bilimleri, Hukuk, Yaşam Bilimleri, Doğa Bilimleri, Matematik ve İstatistik, Bilgisayar, Mühendislik, retim ve İşleme, Mimarlık ve Yapı, Tarım, Ormancılık ve Su rnleri, Veterinerlik, Sağlık, Sosyal Hizmetler, Kişisel Hizmetler, Ulaştırma Hizmetleri, evre Koruma, Güvenlik Hizmetleri ve alt alanları) yeterliliklerine <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=48> adresinden ulaşılabilir.

BİRİMLER TARAFINDAN YAPILACAK ALIşMALAR

Yükseköğretim Kalite Kurulu Bilgi Portalı'nda, mevcut ve açılması planlanan ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki her bir program için programların tasarım yöntemi ve sürecine ilişkin aşağıda sunulan sıralama önerilmektedir (Yanpar, 2019).

oluşturulması gerekmektedir. Bunun için ön lisans / lisans / yüksek lisans / doktora/sanatta yeterlik programlarının içeriğini oluşturan bilgi paketleri, aşağıdaki başlıklar göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır (Türkçe olarak hazırlanan bilgi paketi, programın Senatoda onaylanmasından sonra İngilizce olarak da hazırlanır):

1. Eğitim Türü (Amaçlar) ve Hedefler	9. Önceki Öğrenmenin Tanınması
2. Program Hakkında	10. Yeterlilik Koşulları ve Kuralları
3. Program Profili	11. İstihdam Olanakları
4. Program Yetkilileri	12. Program Çıktıları
5. Alınacak Derece	13. Dersler
6. Kabul Koşulları	14. Ders & Program Yeterlilikleri İlişkisi
7. Üst Kademeye Geçiş	15. TYYÇ - Program Yeterlilikleri İlişkisi
8. Mezuniyet Koşulları	

Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde programların amaç ve kazanımları ile ders bilgi paketleri, web tabanlı Bologna Bilgi Sistemi (<https://obs.aku.edu.tr/oibs/bologna/>) aracılığıyla kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Öğrenci Bilgi Sistemi ile bütünleşmiş Bologna Bilgi Sistemi, öğretim elemanlarının anlık güncellemelerine açıktır. Bilgi paketlerinde yer alan bazı veriler, eğitim-öğretim ve sınav yönetmeliklerinde tanımlanmış olup ilgili yönetmeliklerden doğrudan aktarılabilir. Özellikle programın içeriğini oluşturan her bir dersin tanıtım formunu içeren "Dersler" başlığı altındaki her bir derse ilişkin bilgiler dersi yürüten öğretim elemanı tarafından

program çıktıları da göz önüne alınarak Bologna Bilgi Sistemine girilmelidir. Dersi yürüten öğretim elemanı, ders bilgi paketinin hem Türkçe hem İngilizce hazırlanmasından ve ilgili sisteme aktarılmasından sorumlu olmakla birlikte, söz konusu içeriğin oluşturulmasında yukarıda belirtildiği gibi program çıktılarını göz önüne muhakkak dikkate almalı ve bu durum zaman zaman da bölüm başkanlığı tarafından kontrol edilmelidir.

MÜFREDAT REVİZYONU İLKELERİ

A. Ön Lisans Programları

- Ön lisans programlarına ait müfredatlar, İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi (İKMEP) ilkelerine uygun olarak düzenlenmelidir.
- İKMEP kapsamında ön lisans programlarının müfredatları güncellenerek Eğitim-Öğretim Komisyonunda incelenmek üzere Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına gönderilir. Komisyon tarafından uygun görülenler Senato gündemine alınır.
- Bir ön lisans programının içeriğini oluşturan her bir dersin tanıtım formuna ait veriler, dersi yürüten öğretim elemanı tarafından eğitim-öğretim yılının ilk iki haftası içinde, Öğrenci Bilgi Sistemindeki “Ders Bologna Tanımları” olarak Bologna Bilgi Sistemine yüklenir.
- Programların mezuniyet için toplam AKTS miktarı, **Yıl x 60 AKTS** şeklinde hesaplanır.

B. Lisans Programları

- Tüm lisans programlarının müfredatlarında yer alan zorunlu dersler (2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 5-i maddesi kapsamındaki dersler), Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I-II, Türk Dili I-II, Yabancı Dil I-II ile İş Sağlığı ve Güvenliği I-II (20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa göre iş güvenliği uzmanı olabilecek mezunları yetiştiren programlarda) dersleridir. Bu derslerin saatleri ve kredileri aşağıdaki gibi belirlenmiştir. Ayrıca, zorunlu olmamak koşuluyla beden eğitimi veya güzel sanat dallarındaki derslerden birisi müfredatta yer alır.

DERS ADI	YARIYIL	TEO	UYG	TOP	AKTS
Türk Dili I*	1	2	0	2	2
Türk Dili II*	2	2	0	2	2
Yabancı Dil I	1	3	0	3	3
Yabancı Dil II	2	3	0	3	3
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I*	1	2	0	2	2
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II*	2	2	0	2	2

İş Sağlığı ve Güvenliği I*	7	2	0	2	2
İş Sağlığı ve Güvenliği II*	8	2	0	2	2
Beden Eğitimi/Güzel Sanatlar/Diğer Seçmeli Dersler	1	2	0	2	2
Alan Dışı Seçmeli Ders I**	3	2	0	2	2
Alan Dışı Seçmeli Ders II**	4	2	0	2	2
Bilgisayar İçerikli Ders***					
Mesleki Yabancı Dil****					

* Türk Dili, Türkçe Öğretmenliği, Tarih ve İş Sağlığı ve Güvenliği alanları ile ilgili programların kendi müfredatları kapsamında değerlendirilir.

** Öğretmenlik programlarında müfredat YÖK tarafından belirlendiği için alan dışı seçmeli dersler kendi içinde değerlendirilir.

*** Daha önce her diploma programı için zorunlu olarak müfredatta yer alması gereken temel bilgisayar bilgisi içeren derslerin zorunluluğu kaldırılmıştır. Ancak bir lisans diplomasına sahip olan kişilerin bilgisayar okuryazarlığı yetkinliğine sahip olması gerekmektedir. Buna göre her program ihtiyaç durumu ve öğrenci profiline göre, temel bilgisayar bilgisinden başlayıp ileri düzey bilgisayar programlama, Web tasarımı ve/veya alana ilişkin bilgi teknolojileri ile ilgili en az bir bilgisayar dersine müfredatında yer verebilir. Temel seviyedeki dersler uzaktan eğitimle, ileri seviyedeki dersler ise yüz yüze yapılacak şekilde planlanır.

**** Her diploma programında iletişim yetkinliğinin bir parçası olarak yabancı dil bilgisi yer almaktadır. Bu kapsamda birinci sınıfta yer alan yabancı dil derslerine ilaveten, alanla ilgili dil becerilerini geliştirmeye yönelik dersler ihtiyaç durumuna göre müfredatta yer alır.

- b. Yabancı dil hazırlık sınıfı bulunan bölümlerde kısmen ya da tamamen yabancı dilde okutulan uygun sayıda seçmeli derse müfredatta yer verilmelidir.
- c. Herhangi bir diploma programı için müfredat hazırlamaya başlanmadan önce TYYÇ’de tanımlanan temel alanlar için ortak dersler, birim kurulu kararıyla belirlenmelidir. Bu dersler kurum içi yatay geçiş, çift ana dal ve yan dal programlarının özellikleri ve sonraki yıllarda bu programların yaygınlaşacağı dikkate alınarak belirlenecektir. Aynı temel alan içindeki bölümler arasında özellikle birinci ve ikinci sınıf derslerinin isim, içerik, ders saati ve krediler açısından uyumlu olması gerekmektedir.
- d. Müfredatları Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen programlar (Veteriner Fakültesi gibi çekirdek eğitim programı uygulanan birimlerdeki programlar, öğretmenlik, vb. programlar) dışındaki tüm lisans programlarında her yarıyılıda, birinci sınıfta dokuz, sonraki sınıflarda ise yediden fazla ders yer alamaz.
- e. Müfredatlar ders öğrenme çıktılarına/kazanımlarına göre hazırlanacağından, okulda yapılan teorik eğitimin mümkün olduğunca az olmasına dikkat edilmesi gerekir. Yükseköğretim Kurumları Uygulamalı Eğitimler Çerçeve Yönetmeliği kapsamında İşletmede Mesleki Eğitim, Staj ve Uygulamalı Derslere de yer verilir.
- f. Müfredattaki toplam AKTS miktarının en az %25’i seçmeli derslerden oluşur.

- g. Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği ile İletişim ve Sosyal Yetkinlik kapsamında mezunların bireysel ve grup içinde çalışabilmeleri, tüm temel alanların ortak yetkinlikleridir. Bu nedenle müfredatta yer alan her bir dersin toplam iş yükü içinde yeterli oranda grup çalışması (ödev, proje, sunum vb.) etkinliklerine mümkün olduğunca yer verilir.
- h. Müfredatında yaz stajı bulunan programlarda staj dersi, dördüncü ve altıncı yarıyıldan sonraki yaz döneminde planlanır. **Yaz stajı 20 günden az olmamak kaydıyla en az 5 AKTS ve en fazla da 10 AKTS** olarak kredilendirilir. Stajın bulunduğu yılların toplam kredisi 60 AKTS olmalıdır.
- i. Müfredatta yer alan açık arazide yapılması gereken derslerin hava şartları ve fiziksel imkânların yetersiz olması nedeniyle yapılamaması halinde, bu dersler Birim Yönetim Kurulu kararına istinaden yaz döneminde yoğunlaştırılmış olarak yapılır.
- j. Müfredatta hangi adla (Bitirme Projesi, Diploma Projesi, Mesleki Gelişim Projesi, Lisans Tezi, ... Uygulamaları, ... Özel Konular vb.) yer alırsa alsın, öğrencilerin 3'ten fazla gruba bölüdüğü ve yoğun olarak öğrenci çalışmasına dayanan dersler, YÖK'ün 29.09.2005 tarih ve 21936 sayılı yazısı gereği **2 saat, 6-8 AKTS kredisi olarak** müfredatta yer alır.
- k. Bir diploma programındaki derslerin yarıyıllara dağılımları, Erasmus+, Farabi, Mevlana gibi değişim programlarının kolayca yürütülebilmesi açısından benzer diploma programları göz önünde tutularak yapılır.
- l. Müfredatta yapılan düzenleme ile birlikte, önceki müfredatlara tabi olan öğrenciler için intibak ilkeleri de belirlenir.

C. Lisansüstü Programlar

- a. Lisansüstü programların müfredatlarına konulacak derslerin içerikleri lisans dersleri ile ilişkili olabilir. Ancak ders içeriklerinin gereksiz tekrarlar içermemesine ve yüksek lisans-doktora derslerinin birbirlerini tekrar etmemesine dikkat edilir.
- b. Lisansüstü programlardaki dersler, derslerin saati, kredi sayısı gibi hususlar planlanırken; “Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği” ile “Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri dikkate alınır.
- c. Her anabilim/anasanat dalı müfredatında bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği ile ilgili bir ders bulunmalıdır.

DERS ÖĞRENME ÇIKTILARI/KAZANIMLARI

TYYÇ Temel Alan Yeterlilikleri, kurumun misyonu ve vizyonu, programın amaçları ve hedefleri ile paydaş görüşlerine göre belirlenen program yeterliliklerine uygun olacak

şekilde ders öğrenme çıktıları/kazanımları yazılır. Ders öğrenme çıktıları/kazanımları; bir dersin sonunda öğrencinin bilmesi, yapması, uygulaması gereken bilgi ve beceriler ile sahip olması gereken tutumlar olarak ifade edilmiştir. Ders öğrenme çıktıları/kazanımları, “Dersi başarı ile tamamlayan öğrenci ne(ler) yapabilecek?” sorusuna yanıt verir. Ders öğrenme çıktıları/kazanımları, öğrencilerin ihtiyaçları ve bireysel farklılıkları ile program düzeyi (ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora) göz önünde bulundurularak basitten karmaşığa, kolaydan zora doğru yazılır. İçerik, öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri ile ölçme-değerlendirme araçları ders öğrenme çıktıları/kazanımlarına uygun olarak belirlenir. Ders öğrenme çıktıları/kazanımları yazılırken aşağıdaki hususlara dikkat edilir:

1. Bir ders için **4-8 adet** öğrenme çıktısı/kazanımı yazılır. Söz konusu çıktılar yazılırken çıktıların ders içeriği ile ilişkisi göz önüne alınmalıdır.
2. Ders öğrenme çıktıları/kazanımları ile dersin içeriği birbirlerinin yerine **yazılmamalıdır.**
3. Ders öğrenme çıktıları/kazanımları, “... bilir”, “... kavrar” gibi gözlemlenemeyip ölçülemeyen, belirsiz fiiller ile **yazılmamalıdır.**
4. Ders öğrenme çıktıları/kazanımları, öğretim elemanına değil, **öğrenciye dönük yazılmalıdır.**
5. Ders öğrenme çıktıları/kazanımları, fiil kullanılmadan **yazılmamalıdır.**
6. Ders öğrenme çıktıları/kazanımları, **sadece bir fiil** kullanılarak **yazılmalıdır.**
7. Ders öğrenme çıktıları/kazanımları, **geniş zaman kipi** (-r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür) kullanılarak yazılmalıdır. Örneğin, Program Geliştirme ve Değerlendirme dersinin bir öğrenme çıktısı/kazanımı, “Program geliştirme ile ilgili temel kavramları açıkla.” olarak yazılabilir.

Ders öğrenme çıktıları/kazanımlarının, Bilişsel Alan Taksonomisine göre aşağıdaki gibi yazılması ve anahtar yetkinliklere de yer verilmesi önerilmiştir (Anderson ve Krathwohl, 2001).

AD	TANIM	ÖRNEK FİİLLER
Hatırlama	Uzun süreli bellekten ilgili bilgiyi hatırlama	Tanımlama, hatırlama, listeleme, tanıma, işaret etme, adlandırma, sıralama, eşleştirme
Anlama	Sözlü, yazılı, sembol ve grafik iletişimle gönderilen mesajlardan anlam çıkarma	Örneklendirme, yorumlama, yeniden düzenleme, değiştirme, özetleme
Uygulama	Verilen bir durumda bir işlemi kullanma veya yapma	Uygulama, düzenleme, yürütme, çalıştırma, çözme, kullanma, hazırlama, hesaplama, yapma

Çözümleme (Analiz)	Bütün hâlindeki parçaların içerisindeki materyalleri ayırma ve tüm yapıyla ve kısımlarıyla olan ilişkileri belirleme	Analiz etme, kategorize etme, karşılaştırma, neden-sonuç ilişkisi kurma, ögelere ayırma, eleştirme, ana hatlarını gösterme
Değerlendirme	Kriter ve standartlara göre hüküm verme	Değerlendirme, çıkarımda bulunma, gerekçeleme, destekleme, araştırma, çözüme
Yaratma	Tutarlı veya fonksiyonel bir form oluşturmak için parçaları bir araya getirme, yeni bir yapı içerisinde parçaları organize etme	Bir araya getirme, birleştirme, yapılandırma, dizayn etme, geliştirme, yaratma, planlama, önerme, yeniden düzenleme, tasarlama, karar verme

Kaynak: http://bologna.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/273/2016/08/ogranme_kazanimi_yazma.pdf

Örnek Ders Öğrenme Çıktıları/Kazanımları (Anderson ve diğerleri, 2001: 31 akt. Bümen, 2006: 6)

1. Dünya tarihindeki önemli olayların tarihlerini **anımsar**. - **Hatırlama**
2. Bir filmdeki olayları kısaca **özetler**. - **Anlama**
3. Çok basamaklı bir tamsayıyı bir başka tamsayıya **böler**. - **Uygulama**
4. Bir deneme üzerinden, yazarın politik görüşünü **belirler**. - **Çözümleme (Analiz)**
5. Verilen problemde hangi iki yöntemin en iyi olduğuna **karar verir**. - **Değerlendirme**
6. Verilen tarihsel bir konuda araştırma planı **tasarlar**. - **Yaratma**

Dersi yürüten öğretim elemanı, yürüttüğü dersin öğrenme çıktıları/kazanımlarını, yukarıdaki örnek fiilleri geniş zaman kipi ile kullanarak yazmalıdır. Dersin öğrenme çıktıları/kazanımlarının basitten karmaşığa doğru yazılmasına dikkat edilmelidir. Başka bir deyişle, sadece Crowe, Driks ve Wenderoth (2008) tarafından alt düzey düşünme süreçleri olarak belirtilen “hatırlama”, “anlama” ve “uygulama” kategorilerinde değil, üst düzey düşünme süreçleri olarak bilinen “çözümleme (analiz)”, “değerlendirme” ve “yaratma” kategorilerinde de ders öğrenme çıktıları/kazanımları yazılmalıdır.

Ders öğrenme çıktıları/kazanımlarının, Duyuşsal Alan Taksonomisine göre aşağıdaki gibi yazılması ve anahtar yetkinliklere de yer verilmesi önerilmiştir (Krathwohl vd., 1964).

AD	TANIM	ÖRNEK
Alma	Bilgiyi öğrenme isteği	Diğerlerini saygı ile dinleme
Tepkide bulunma	Bireyin kendi öğrenme sürecine katılımı	Sunum yapmaya isteklilik, tartışmalara katılma

Değer verme	Bireyin bir değerden bir sözü kabul etmesine kadar uzanan geniş bir alanı kapsar.	Bireysel ve kültürel farklılıklara duyarlılık, demokratik süreçlere inanma
Düzenleme	Bireyin kendi ve diğerlerinin değerleri arasındaki çatışmaları çözmesi ve değerleri içselleştirmesi	Meslek etiği ilkelerini kabul etme, kendi davranışının sorumluluğunu alma
Kişilik hâline getirme	Bireyin tutarlı ve belirli bir tutum içerisinde kendi davranışlarını kontrol ederek, kendi inançlarını, fikirlerini ve davranışlarını kapsayan bir değerler sistemine sahip olması	Bağımsız çalışmada kendine güvenme
Örnek fiiller: Harekete geçme, kabul etme, tamamlama, mücadele etme, müdahale etme, savunma, tartışma, gösterme, takip etme, dinleme, yargılama, sıralama, düzenleme, katılma, paylaşma, ilişkilendirme, rapor etme, çözme, destekleme, değer verme, iş birliği yapma, sentezleme, değerlendirme, uygulama, soru sorma.		

Kaynak: http://bologna.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/273/2016/08/ogranme_kazanimi_yazma.pdf

Örnek Ders Öğrenme Çıktıları/Kazanımları

1. Başkalarını **saygı ile dinler. - Alma**
2. Sunum yapmaya **istekli olur. – Tepkide Bulunma**
3. Hukukun üstünlüğüne **inanır. – Değer Verme**
4. Meslek etiği ilkelerini **kabul eder. – Örgütlenme (Düzenleme)**
5. Bağımsız çalışmayı **alışkanlık hâline getirir. – Kişilik Hâline Getirme**

Dersi yürüten öğretim elemanı, yürüttüğü dersin öğrenme çıktıları/kazanımlarını, yukarıdaki örnek fiilleri geniş zaman kipi ile kullanarak yazmalıdır. Dersin öğrenme çıktıları/kazanımlarının sadece bilişsel alandan değil, duyuşsal alandan da yazılmasına dikkat edilmelidir.

Ders öğrenme çıktıları/kazanımlarının, Psikomotor Alan Taksonomisine göre aşağıdaki gibi yazılması ve anahtar yetkinliklere de yer verilmesi önerilmiştir (Simpson, 1972).

AD	TANIM
Algı	Fiziksel faaliyetin gerçekleştirilebilmesi amacıyla gözlemlenen ipuçlarını kullanabilme
Hazırbulunuşluk	Belirli bir eylemi gerçekleştirmek için hazır bulunabilme
Kılavuzla yapma	Bir fiziksel beceriyi kazanmaya yönelik deneme yanılma girişiminde bulunabilme
Mekanikleşme	Öğrenilen becerileri alışkanlık hâline getirebilme (Hareketler daha düzgün bir şekilde daha az çaba harcanarak ve daha profesyonelce yapılır)

Beceri hâline getirme	Eylem boyunca yapılan hareketleri otomatikleştirebilme (Aktivite çok az bir çaba sarf edilerek doğru bir şekilde profesyonel olarak gerçekleştirilir)
Adaptasyon	Herhangi bir sorun çıktığında ya da özel istekler doğrultusunda öğrenilen hareketleri değiştirebilme (Bu aşamada beceriler oldukça gelişmiştir)
Yaratma	Özel durumlarda yaratıcılığın kullanılabilmesini sağlayacak kadar profesyonelleşebilme
Örnek fiiller: Seçme, tanımlama, ayırt etme, ilişkilendirme, başlama, gösterme, hareket etme, tepkide bulunma, gösterme, izleme, tekrar etme, yapılandırma, güçlendirme, organize etme, uyarılma, değiştirme, yeniden organize etme, çeşitlendirme, ayarlama, birleştirme, oluşturma, yapma, sonuç çıkarma	

Kaynak: http://bologna.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/273/2016/08/ogranme_kazanimi_yazma.pdf

Örnek Ders Öğrenme Çıktıları/Kazanımları (Şen, 2012: 182-183)

1. Kalp masajında vücut hareketlerini **gözlemler.** - **Algılama**
2. Kalp masajı yapmak için vücudunu **hazır oluş durumuna getirir.** - **Kurulma (Hazırbulunuşluk)**
3. Kalp masajını manken üzerinde **eğitiminin yardımıyla yapar.** - **Kılavuzla yapma**
4. Kalp masajını kılavuz gözetiminde **kendi başına yapar.** - **Mekanikleşme**
5. Kalp masajını yardım almadan **istenilen nitelik, süre ve yeterlikte yapar.** - **Beceri Hâline Getirme**
6. Erişkin Temel Yaşam Desteğinde öğrendiği becerileri **bebek ve çocuğa kalp masajı yaparken gerçekleştirir.** - **Duruma Uydurma (Adaptasyon)**
7. Kalp masajının uygulanmasında **yeni yöntemler geliştirir.** - **Yaratma**

Dersi yürüten öğretim elemanı, yürüttüğü dersin öğrenme çıktıları/kazanımlarını, yukarıdaki örnek fiilleri geniş zaman kipi ile kullanarak yazmalıdır. Dersin öğrenme çıktıları/kazanımlarının sadece bilişsel ve duyuşsal alanlardan değil, psikomotor (devinişsel) alandan da yazılmasına dikkat edilmelidir. Psikomotor (devinişsel) alan kazanımları, genellikle, sağlık bilimleri, sanat, müzik, mühendislik, tiyatro, beden eğitimi alanlarında ve laboratuvar çalışmaları gerektiren alanlarda yazılmaktadır.

Ders öğrenme çıktıları/kazanımlarının İngilizcelelerinin yazımında kullanılacak fiiller

<https://www.astate.edu/dotAsset/7a3b152c-b73a-45d6-b8a3-7ecf7f786f6a.pdf>

Bilişsel Alan	Hatırlama	defines, describes, identifies, knows, labels, lists, matches, names, outlines, recalls, recognizes, reproduces, selects, states.
	Anlama	comprehends, converts, defends, distinguishes, estimates, explains, extends, generalizes, gives an example, infers, interprets, paraphrases, predicts, rewrites, summarizes, translates.
	Uygulama	applies, changes, computes, constructs, demonstrates, discovers, manipulates, modifies, operates, predicts, prepares, produces, relates, shows, solves, uses.

	Çözümleme	analyzes, breaks down, compares, contrasts, diagrams, deconstructs, differentiates, discriminates, distinguishes, identifies, illustrates, infers, outlines, relates, selects, separates.
	Değerlendirme	appraises, compares, concludes, contrasts, criticizes, critiques, defends, describes, discriminates, evaluates, explains, interprets, justifies, relates, summarizes, supports.
	Yaratma	categorizes, combines, compiles, composes, creates, devises, designs, explains, generates, modifies, organizes, plans, rearranges, reconstructs, relates, reorganizes, revises, rewrites, summarizes, tells, writes.
Duyuşsal Alan	Alma	asks, chooses, describes, follows, gives, holds, identifies, locates, names, points to, selects, sits, replies, uses.
	Tepkide Bulunma	answers, assists, aids, complies, conforms, discusses, greets, helps, labels, performs, practices, presents, reads, recites, reports, selects, tells, writes.
	Değer Verme	completes, demonstrates, differentiates, explains, follows, forms, initiates, invites, joins, justifies, proposes, reads, reports, selects, shares, studies, works.
	Örgütleme	adheres, alters, arranges, combines, compares, completes, defends, explains, formulates, generalizes, identifies, integrates, modifies, orders, organizes, prepares, relates, synthesizes.
	Kişilik Hâline Getirme	acts, discriminates, displays, influences, listens, modifies, performs, practices, proposes, qualifies, questions, revises, serves, solves, verifies.
Psikomotor (Devinişsel) Alan	Algılama	chooses, describes, detects, differentiates, distinguishes, identifies, isolates, relates, selects.
	Kurulma	begins, displays, explains, moves, proceeds, reacts, shows, states, volunteers.
	Kılavuzla yapma	copies, traces, follows, react, reproduce, responds.
	Mekanikleşme	assembles, calibrates, constructs, dismantles, displays, fastens, fixes, grinds, heats, manipulates, measures, mends, mixes, organizes, sketches.
	Beceri Hâline Getirme	assembles, builds, calibrates, constructs, dismantles, displays, fastens, fixes, grinds, heats, manipulates, measures, mends, mixes, organizes, sketches
	Duruma Uydurma	adapts, alters, changes, rearranges, reorganizes, revises, varies.
	Yaratma	arranges, builds, combines, composes, constructs, creates, designs, initiates, makes, originates.

DERS ÖĞRENME ÇIKTILARI/KAZANIMLARI İLE PROGRAM YETERLİLİKLERİNİN/ÇIKTILARININ İLİŞKİLENDİRİLMESİ

Ders öğrenme çıktılarının hangi program yeterlilikleri/çıktıları ile ilişkili olduğu bir matris ile gösterilir. Programdaki bir dersin öğrenme çıktılarının o programın yeterliliklerine (çıktılarına) katkı düzeyi, 1; “çok düşük”, 2; “düşük”, 3; “orta”, 4; “yüksek”, 5; “çok yüksek” ile belirtilir. Örneğin, ders öğrenme çıktısı 1’in (ÖÇ1) ilişkili olduğu program çıktısı 1’e (PÇ1) yüksek düzeyde katkısı olduğu düşünülüyor ise ilgili kutucuğa 4 rakamı yazılmalıdır. Ders öğrenme çıktılarının/kazanımlarının program yeterlilikleri/çıktıları ile ilişkilendirilmesi, dersi yürüten öğretim elemanının dersinin programa ne düzeyde katkı sağladığını görmesine ya da dersinin programa katkısını artırmak için dersin amacını ve öğrenme çıktılarını gözden geçirmesine yardımcı olur. Aşağıda “Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı”nın çıktıları, program kapsamında önerilen Program Geliştirme ve Değerlendirme dersinin öğrenme çıktıları/kazanımları ve ders öğrenme çıktıları/kazanımları ile program yeterlilikleri/çıktıları arasındaki ilişkilendirme örnek olarak verilmiştir:

Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı Yeterlilikleri/Çıktıları
BİLGİ (Kuramsal/Olgusal) 1. Lisans yeterliliklerine dayalı olarak, Eğitim Bilimleri alanında uzmanlık düzeyinde kuramsal ve uygulamalı bilgi birikimine sahiptir, bu bilgileri geliştirir ve derinleştirir.
BE CERİLER (Bilişsel/Uygulamalı) 2. Eğitim Bilimleri alanında edindiği uzmanlık düzeyindeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri kullanır, bu bilgileri geliştirir ve derinleştirir. 3. Eğitim Bilimleri alanındaki bilgileri farklı disiplin alanlarından gelen bilgilerle işlevsel olarak bütünleştirip yeni bilgiler oluşturur. 4. Uzmanlık gerektiren sorunlara nicel ve nitel bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak çözüm önerileri getirir.
YETKİNLİKLER Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği 5. Eğitim Bilimleri alanındaki bir sorunu, bağımsız olarak kurgular, çözüm yolları geliştirir, çözer, sonuçları değerlendirir ve gerektiğinde uygular. 6. Eğitim Bilimleri alanındaki uygulamalarda karşılaşılabileceğini öngörmediği karmaşık durumlarda yeni stratejik yaklaşımlar geliştirir ve sorumluluk alarak çözüm üretir. 7. Eğitim Bilimleri alanı ile ilgili takım çalışmalarına etkin olarak katılır veya liderlik yapar. Öğrenme Yetkinliği 8. Eğitim Bilimleri alanıyla ilgili bilgileri eleştirel bir gözle değerlendirir ve öğrenmeyi yönlendirir. İletişim ve Sosyal Yetkinlik 9. Eğitim Bilimleri alanındaki gelişmeleri ve kendi çalışmalarını, alanındaki ve dışındaki gruplara, yazılı, sözlü ve görsel olarak sistemli biçimde aktarır. 10. Bir yabancı dili en az Avrupa dil Portföyü B2 Genel düzeyinde kullanarak sözlü ve yazılı iletişim kurar. 11. Eğitim Bilimleri alanının gerektirdiği bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini ileri düzeyde kullanır. Alana Özgü Yetkinlik 12. Eğitim Bilimleri alanında edindiği bilgi ve becerileri, disiplinler arası çalışmalarda uygular.
Program Geliştirme ve Değerlendirme Dersi Öğrenme Çıktıları/Kazanımları
1. Program geliştirme ile ilgili temel kavramları açıklar.
2. Program geliştirme çalışmalarının dayandığı tarihi, felsefi, psikolojik ve sosyal temelleri açıklar.
3. Eğitimde program tasarım yaklaşımlarını ve modellerini tanıır.
4. ABD, Avrupa ve ülkemizdeki program geliştirme modellerini karşılaştırır.
5. Program geliştirme sürecinin basamaklarını tanıır.
6. Program geliştirme sürecinin basamaklarını uygular.
7. Program geliştirme alanında son yıllardaki yeni yönelimlerin kuramdan uygulamaya nasıl yansıdığını keşfeder.

DERS ÖĞRENME ÇIKTILARI	PROGRAM YETERLİLİKLERİ/ÇIKTILARI											
	PÇ1	PÇ2	PÇ3	PÇ4	PÇ5	PÇ6	PÇ7	PÇ8	PÇ9	PÇ10	PÇ11	PÇ12
ÖÇ1	5	4	4	2	2	2	2	4	5	5	2	4
ÖÇ2	5	4	5	2	2	2	2	4	2	2	2	5
ÖÇ3	5	4	4	2	2	2	2	4	2	2	2	4
ÖÇ4	5	4	4	2	2	2	2	5	5	5	5	4
ÖÇ5	5	4	4	2	2	2	2	4	2	2	2	4
ÖÇ6	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
ÖÇ7	5	4	4	2	2	2	5	5	2	2	2	4

DERSLER İLE PROGRAM YETERLİLİKLERİNİN/ÇIKTILARININ İLİŞKİLENDİRİLMESİ

Mevcut ve açılması planlanan ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarına konulan ve tanımları verilen her bir (zorunlu/seçmeli) ders için ders açma/değiştirme formu hazırlanmalıdır. Bu derslerin her birinin program çıktıları ile ilişkisi kurulmalıdır. Programda yer alan tüm derslerin program yeterlilikleri (çıktıları) ile ilişkileri gösteren bir matris hazırlanır. Matriste 1; “çok düşük”, 2; “düşük”, 3; “orta”, 4; “yüksek”, 5; “çok yüksek” katkıyı ifade etmektedir. Programda yer alan her dersin program yeterliliklerinden (çıktılarından) **en az birine “çok yüksek” katkı** sağlaması gerekir. Başka bir deyişle, her satırda en az bir adet “5” bulunmalıdır.

DERS ADLAR I	PROGRAM YETERLİLİKLERİ (ÇIKTILARI)														
	PÇ 1	PÇ 2	PÇ 3	PÇ 4	PÇ 5	PÇ 6	PÇ 7	PÇ 8	PÇ 9	PÇ1 0	PÇ1 1	PÇ1 2	PÇ1 3	PÇ1 4	PÇ1 5
DERS1	1	1		3	3	3			5	5					
DERS2			2	2	2		5	5	3	3	3				
DERS3	5	5	5	4	4	4						1	1	1	
DERS4											3	3	3	5	5
DERS5	2	2	2	4	4	4	5								
DERS6			1	1		3	3	3	5	5					
DERS7	2	2	2		5	5	3							3	3
DERS8	1	1	1			5	5	5	4	4	4				
DERS9								3	3	3	5	5			
DERS1 0	2	2	2									4	4	4	5
PROGRAM ÇIKTILARI															
PÇ1															
PÇ2															
PÇ3															
PÇ4															
PÇ5															
PÇ6															
PÇ7															
PÇ8															
PÇ9															
PÇ10															
PÇ11															
PÇ12															
PÇ13															
PÇ14															
PÇ15															

AVRUPA KREDİ TRANSFER SİSTEMİ (AKTS) KREDİSİ HESABI

Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS), farklı ülkelerde öğrenim gören öğrencilerin aldıkları derslerin sonuçlarının ilgili kurumlar tarafından olabildiğince adil bir biçimde karşılıklı olarak tanınmasını amaçlayan akademik denklik sistemidir. AKTS'yi kullanan yükseköğretim kurumları, bu ortak dil sayesinde öğrencilerin iş yüklerini hatta başka ülkelerdeki yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin iş yükleri ile karşılaştırabilmektedirler.

AKTS kredisi, bir öğrencinin ders öğrenme çıktılarına ulaşabilmek için tamamlaması gereken iş yükünü gösteren sayısal değerdir. **İş yükü, bir öğrencinin ders öğrenme çıktılarına ulaşabilmek için dersle ilgili, ders saati içinde ve dışında yapacağı tüm çalışmalar (derse hazırlık, ders, sınavlara hazırlık, sınav, ödev, proje, sunum, staj vb.) için gereken süredir.** İş yükü, ortalama bir öğrenci göz önüne alınarak öğretim elemanı tarafından öğrenci görüşleri de alınarak hesaplanmalıdır.

Öğrenciler tarafından zor bir ders olarak algılanan fakat öğrenciye fazla bir iş yükü getirmeyen bir dersin AKTS kredisi, kolay algılanan fakat öğrencinin fazla zaman harcamasını gerektiren bir dersin AKTS kredisinden daha düşük olabilir. Unutulmamalıdır ki **AKTS kredisi, toplam ders saatinden düşük olamaz.** Ancak Veteriner programının müfredatında derslerin çoğunluğunun uygulamalı olması nedeniyle Veteriner programı için AKTS kredisi ulusal krediden az olmamak koşulu ile AKTS düzenlemesi yapılabilir.

Bir öğrencinin bir eğitim-öğretim yılında aldığı tüm derslerin kredilerinin toplamı 60 AKTS; staj ve iş yeri eğitimi vb. derslerin olmadığı programlarda bir yarıyılta aldığı tüm derslerin kredilerinin toplamı 30 AKTS olmak zorundadır. Bir öğrencinin bir öğretim yılında 1500-1800 saatlik iş yüküne sahip olması gerektiği öngörüldüğü için 1 AKTS kredisi, 25-30 saatlik iş yüküne karşılık gelir. Bir öğrenci, bir yarıyılta 30 AKTS kredilik ders aldığından 750-900 saatlik iş yüküne sahip olur.

Bir öğretim yılı	60 AKTS
Bir yarıyıl	30 AKTS
25-30 saatlik iş yükü	1 AKTS

Müfredatında zorunlu yaz stajı bulunan programlarda yaz stajının gerektirdiği iş yükü ve kredi (10 gün için 80 saatlik iş yükü = $2.6 \cong 3$ AKTS) düşüldükten sonra yarıyıl iş yükü ve AKTS kredisi belirlenir. Örneğin, X Mühendisliği bölümünde 30 iş günü zorunlu yaz stajı varsa güz veya bahar dönemindeki iş yükü 650-780 saat aralığında, AKTS kredisi ise 26 AKTS olarak hesaplanır.

Bir öğretim yılında alınan tüm derslerin kredilerinin toplamı	60 AKTS	1500-1800 saat
---	---------	----------------

30 iş günü zorunlu yaz stajı	8 AKTS	200-240 saat
Güz ve bahar döneminde alınan tüm derslerin kredilerinin toplamı	52 AKTS	1300-1560 saat
Bir yarıyıldan alınan tüm derslerin kredilerinin toplamı	26 AKTS	650-780 saat

Aşağıda bir derse ve bir yarıyıldan alınan tüm derslere ait iş yükünün ve AKTS kredisinin nasıl hesaplanacağına ilişkin örnekler sunulmuştur:

Bir ders (Ders 2) için iş yükü hesabı				
No	Etkinlikler	Sayısı	Süresi (Saat)	İş Yükü (sayı*süre)
1	Haftalık Ders Saati (Kuramsal)	14	2	28
2	Kütüphane, İnternet Tarama Süresi	14	1	14
3	Ödev hazırlama	2	4	8
4	Proje hazırlama	2	6	12
5	Sunum hazırlama	1	4	4
6	Haftalık Ders Saati (Uygulamalı)	14	1	14
7	Kısa Sınav, Uygulama Sınavı vb.	3	3	9
8	1. Ara sınav (vize)	1	10	10
9	2. Ara sınav (vize)	0	0	0
10	Dönem sonu sınavı (final)	1	20	20
11	Diğer çalışmalar	14	1	14
		Toplam İş Yükü (saat)		133

Bir Yarıyıl İçin İş Yükü ve AKTS hesabı				
No	Dersler	İş Yükü	Orantı	AKTS Kredisi
1	Ders 1	155	5.8	6
2	Ders 2	133	5.0	5
3	Ders 3	170	6.4	6
4	Ders 4	110	4.1	4
5	Ders 5	95	3.6	4
6	Ders 6	88	3.3	3
7	Ders 7	50	1.9	2
Toplam		801		30

*AKTS kredisi, dersin iş yüküne katkısı oranında aşağıdaki formüle göre belirlenir, elde edilen sonuç en yakın tamsayıya yuvarlanır. Örnekte bir yarıyıl için AKTS kredisi toplamı 30 alınmıştır.

$$AKTS \text{ kredisi} = \frac{\text{Dersin iş yükü} \times \text{Yarıyıl AKTS kredisi toplamı}}{\text{Yarıyıl iş yükü toplamı}}$$

$$Ders 2'nin AKTS kredisi = \frac{133 \times 30}{801} = \frac{3990}{801} = 4.98 \cong 5$$

KAYNAKÇA

- Afyon Kocatepe Üniversitesi Bologna Bilgi Sistemi. (t.y.). 11 Ağustos 2020 tarihinde <https://obs.aku.edu.tr/oibs/bologna/> adresinden indirilmiştir.
- Afyon Kocatepe Üniversitesi. (t.y.). *Türkiye yükseköğretim yeterlikler çerçevesi uyumu ve müfredat revizyonu kılavuzu*. 11 Ağustos 2020 tarihinde <https://ogrenci.aku.edu.tr/wp-content/uploads/sites/97/2016/06/TYYC-Klavuz-19.pdf> adresinden indirilmiştir.
- Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Programları Geliştirme Birimi. (2010). *Ders öğrenme kazanımları yazma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Programları Geliştirme Birimi.
- Arkansas State University. (n.d.). *Bloom's revised taxonomy: Cognitive, affective, and psychomotor*. Retrieved August 11, 2020 from <https://www.astate.edu/dotAsset/7a3b152c-b73a-45d6-b8a3-7ecf7f786f6a.pdf>
- Atalay, S., Yurdakul, B., Başbay, A., & Kömleksiz, M. (2010). *Program çıktıları ders öğrenme çıktıları hazırlama ve öğrenci iş yükü hesaplama kılavuzu*. İzmir: Ege Üniversitesi. 11 Ağustos 2020 tarihinde <http://ege.edu.tr/files/bologna.pdf> adresinden indirilmiştir.
- Bümen, N. T. (2006). Program geliştirmede bir dönüm noktası: Yenilenmiş Bloom taksonomisi. *Eğitim ve Bilim*, 31(142), 3-14.
- Crowe, A., Dirks, C., & Wenderoth, M. P. (2008). Biology in Bloom: Implementing Bloom's taxonomy to enhance student learning in biology. *CBE Life Sciences Education*, 7(4), 368-381. doi: 10.1187/cbe.08-05-0024
- Hacettepe Üniversitesi Bologna Projesi Ekibi. (2012). *Program ve ders bilgi paketi hazırlama kılavuzu*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. 11 Ağustos 2020 tarihinde http://www.hubologna.hacettepe.edu.tr/klavuz_301112.pdf adresinden indirilmiştir.
- Şen, H. (2012). Hemşirelikte psikomotor beceri öğretiminde rehber ilkeler: Kalp masajı örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 5(4), 180/184.
- Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi. (2010a). *TYYÇ genel*. 11 Ağustos 2020 tarihinde <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=20> adresinden indirilmiştir.
- Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi. (2010b). *5. düzey (önlisans eğitimi) yeterlilikleri*. 11 Ağustos 2020 tarihinde <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=32> adresinden indirilmiştir.
- Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi. (2010c). *6. düzey (lisans eğitimi) yeterlilikleri*. 11 Ağustos 2020 tarihinde <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=33> adresinden indirilmiştir.
- Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi. (2010d). *7. düzey (yüksek lisans eğitimi) yeterlilikleri*. 11 Ağustos 2020 tarihinde <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=34> adresinden indirilmiştir.
- Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi. (2010e). *8. düzey (doktora eğitimi) yeterlilikleri*. 11 Ağustos 2020 tarihinde <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=35> adresinden indirilmiştir.
- Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi. (2010f). *Temel alan yeterlilikleri (akademik ağırlıklı & mesleki ağırlıklı)*. 11 Ağustos 2020 tarihinde <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=48> adresinden indirilmiştir.
- Yanpar Yelken, T. (2019, 18 Temmuz). *Programların tasarımı ve onayı*. 11 Ağustos 2020 tarihinde <https://portal.yokak.gov.tr/makale/programlarin-tasarimi-ve-onayi/> adresinden indirilmiştir.